

Βρυξέλλες, 25 Νοεμβρίου 2022
(OR. en)

15222/22

LIMITE

JUSTCIV 162
FREMP 249
AUDIO 124
JAI 1551
CODEC 1836

Διοργανικός φάκελος:
2022/0117(COD)

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Προεδρία
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
αριθ. προηγ. εγγρ.:	15159/22
Θέμα:	Πρόταση οδηγίας για την προστασία των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού») – Συζήτηση προσανατολισμού

I. ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Στις 27 Απριλίου 2022, η Επιτροπή εξέδωσε την πρόταση οδηγίας για την προστασία των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες [«στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού» (SLAPP)]¹ και τη συμπληρωματική σύσταση σχετικά με την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού»)².

¹ 8529/22 + ADD1

² C(2022) 2428 final

2. Η πρόταση οδηγίας είναι μία από τις πρωτοβουλίες που προβλέπει το σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία³ με στόχο την ενίσχυση της ελευθερίας και της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης. Η πρόταση ερείδεται στο άρθρο 81 παράγραφος 2 στοιχείο στ) της ΣΛΕΕ και παρέχει στους δημοσιογράφους, στους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σε άλλους που συμμετέχουν ενεργά στον δημόσιο διάλογο τα κατάλληλα νομικά μέσα για την προστασία τους από αγωγές που αποσκοπούν στον εκφοβισμό και τη φίμωσή τους. Σκοπός της οδηγίας είναι η πρόβλεψη δικονομικών εγγυήσεων σε αστικές διαδικασίες που έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις.
3. Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η αρμόδια για την πρόταση επιτροπή είναι η Επιτροπή Νομικών Θεμάτων (JURI), ενώ η γνωμοδοτική επιτροπή είναι η Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE). Εισηγητής του φακέλου είναι ο Tiemo Wölken.
4. Στις 26 Οκτωβρίου 2022, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή γνωμοδότησε⁴ επί της πρότασης.
5. Στο Συμβούλιο, η εξέταση της πρότασης διεξάγεται στο πλαίσιο της Ομάδας «Θέματα αστικού δικαίου» (στο εξής: Ομάδα SLAPP). Κατά τη συνεδρίαση της Ομάδας SLAPP στις 13 Μαΐου 2022, η Επιτροπή παρουσίασε την πρόταση οδηγίας κατά των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, το συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής και τη σύσταση κατά των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού.
6. Η κατ' άρθρο εξέταση της πρότασης άρχισε κατά τη διάρκεια της γαλλικής Προεδρίας και συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια της τσεχικής Προεδρίας κατά τη συνεδρίαση της Ομάδας στις 25 Ιουλίου 2022. Προκειμένου να διευκολυνθεί η σύνταξη του συμβιβαστικού κειμένου για τα κεφάλαια I και II, η Επιτροπή εξέδωσε ανεπίσημο έγγραφο στο οποίο περιέχονται περαιτέρω διευκρινίσεις και επεξηγήσεις σχετικά με συγκεκριμένα σημεία που εντόπισε η Προεδρία, το οποίο παρουσιάστηκε κατά τη συνεδρίαση της Ομάδας στις 9 Σεπτεμβρίου 2022.

³ COM(2020) 790 final

⁴ SOC/734-EESC-2022

7. Κατά τη συνεδρίαση της Ομάδας SLAPP στις 10 Οκτωβρίου 2022, η Προεδρία, σε στενή συνεργασία με την Επιτροπή, παρουσίασε το αναθεωρημένο κείμενο των κεφαλαίων I και II (γενικές διατάξεις και κοινοί κανόνες σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις). Το συμβιβαστικό κείμενο συζητήθηκε σε δύο επόμενες συνεδριάσεις της Ομάδας και ακολούθησαν δύο αναθεωρημένες εκδόσεις.
8. Λόγω της έντονης συμπληρωματικότητας μεταξύ των διατάξεων των πρώτων τεσσάρων κεφαλαίων, η Προεδρία συνέχισε τις διαπραγματεύσεις για τα κεφάλαια III και IV (απόρριψη σε πρώιμο στάδιο προδήλως αβάσιμων δικαστικών διαδικασιών και μέσα έννομης προστασίας έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών). Η Προεδρία εξέδωσε ανεπίσημο έγγραφο που αποτέλεσε τη βάση για τις προτάσεις διατύπωσης που υπέβαλαν τα κράτη μέλη για το συμβιβαστικό κείμενο. Κατά τη συνεδρίαση της Ομάδας SLAPP στις 22 Νοεμβρίου, η Προεδρία παρουσίασε την πρώτη συμβιβαστική της πρόταση για τα κεφάλαια III και IV.
9. Αν και απαιτούνται περαιτέρω συζητήσεις σε επίπεδο Ομάδας προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι απόψεις των κρατών μελών, κατά τη διάρκεια των οκτώ ειδικών συνεδριάσεων της Ομάδας που πραγματοποιήθηκαν μέχρι στιγμής έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος σε πολλά ουσιαστικά και τεχνικά ζητήματα.
10. Πρώτον, το συμβιβαστικό κείμενο επιδιώκει να διασφαλίσει ότι ο σκοπός της οδηγίας — η διευκόλυνση των αστικών διαδικασιών σε καταστάσεις με διασυννοριακές επιπτώσεις προκειμένου να προστατεύονται οι δημοσιογράφοι, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλοι από τις στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού— αποτυπώνεται καλύτερα στις διατάξεις της πρότασης και δεν οδηγεί σε κατάχρηση όταν ο ενάγων έχει νόμιμη αξίωση. Για τον σκοπό αυτό, το συμβιβαστικό κείμενο αποσαφηνίζει περαιτέρω τις έννοιες των προδήλως αβάσιμων αξιώσεων και των καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών, καθώς και το γεγονός ότι οι δικονομικές εγγυήσεις από τις οποίες μπορεί να επωφεληθεί ο εναγόμενος θα πρέπει να εφαρμόζονται σύμφωνα με το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη. Επίσης, οριοθετεί καλύτερα το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της οδηγίας διά της παροχής περαιτέρω εξηγήσεων και παραδειγμάτων στις αιτιολογικές σκέψεις σχετικά με τις έννοιες των δημοσιογράφων, των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλων και τις δραστηριότητες συμμετοχής του κοινού στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν. Το συμβιβαστικό κείμενο επισημαίνει ότι η επαρκής προστασία από την κατάχρηση των μέτρων που προβλέπει η οδηγία πρέπει να επιτυγχάνεται με την παροχή επαρκών περιθωρίων διακριτικής ευχέρειας στα εθνικά δικαστήρια όταν αποφασίζουν σχετικά με την εφαρμογή των μέτρων αυτών σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.

11. Δεύτερον, τα κράτη μέλη εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με τον αντίκτυπο που θα έχει η οδηγία στο εθνικό δικονομικό δίκαιο, ιδίως στις ποινικές διαδικασίες. Στο συμβιβαστικό κείμενο, η Προεδρία διευκρίνισε ότι η οδηγία δεν θεσπίζει κανόνες σχετικά με την ποινική διαδικασία, σύμφωνα με τη νομική βάση του άρθρου 81 παράγραφος στοιχείο στ) της ΣΛΕΕ.
12. Τέλος, ορισμένα κράτη μέλη εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με το γεγονός ότι ο ορισμός των υποθέσεων με διασυνοριακές επιπτώσεις στη δεύτερη παράγραφο της πρότασης της Επιτροπής θα μπορούσε να οδηγήσει σε ευρεία ερμηνεία της έννοιας αυτής. Ως εκ τούτου, η Προεδρία πρότεινε τέσσερις εναλλακτικές επιλογές διατύπωσης όσον αφορά τις υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις. Δεδομένου ότι, στο παρόν στάδιο, τα κράτη μέλη δεν έχουν ταχθεί σαφώς υπέρ κάποιας από τις προτεινόμενες επιλογές διατύπωσης σε τεχνικό επίπεδο, το ζήτημα των διασυνοριακών επιπτώσεων συνεχίζει να απασχολεί την Ομάδα.

II. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

13. Τα κράτη μέλη έχουν υποστηρίξει ευρέως τον στόχο της οδηγίας για τη διευκόλυνση των αστικών διαδικασιών προκειμένου να προστατευθεί το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και στην ελευθερία των μέσων ενημέρωσης των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού, πλην όμως έχουν επισημάνει την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι τα μέτρα κατά των στρατηγικών αγωγών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού δεν θα εμποδίζουν την άσκηση νόμιμων αξιώσεων ενώπιον των δικαστηρίων, πράγμα που θα παραβίαζε την πρόσβαση του ενάγοντος στη δικαιοσύνη.
14. Πρώτον, τα κράτη μέλη δήλωσαν ότι οι δικονομικές εγγυήσεις που προβλέπονται στην οδηγία θα πρέπει να είναι προσεκτικά στοχοθετημένες και σύμφωνες με το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, προκειμένου να εξαλειφθεί ο κίνδυνος κατάχρησης από τους εναγομένους τους οποίους η οδηγία επιδιώκει να προστατεύσει. Δεύτερον, το κείμενο της οδηγίας θα πρέπει να τονίζει ότι τα δικαστήρια πρέπει να προβαίνουν σε κατάλληλη εξέταση της υπόθεσης προτού την απορρίψουν ως προδήλως αβάσιμη ή πριν χορηγήσουν ένα από τα μέσα έννομης προστασίας που προβλέπονται στην πρόταση για τις καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες. Τα κράτη μέλη επισήμαναν ότι δεν θα πρέπει να παρέχεται προστασία βάσει της οδηγίας σε όσους διασπείρουν εσκεμμένα παραπληροφόρηση αποκλειστικά με σκοπό να βλάψουν τη φήμη άλλου προσώπου.

15. Τα κράτη μέλη επικρότησαν εν γένει τις βελτιώσεις που επέφερε η Προεδρία στο κείμενο της πρότασης και την πιο ισορροπημένη προσέγγιση όσον αφορά την προστασία των διακυβευόμενων θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ωστόσο, ορισμένα κράτη μέλη τόνισαν περαιτέρω τη σημασία του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής και επανέλαβαν ότι τα μέτρα που προτείνει η οδηγία δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται καταχρηστικά εις βάρος των εναγόντων που επιδιώκουν την ικανοποίηση νόμιμων αξιώσεων.
16. Έχοντας κατά νου την αρχή ότι *δεν υπάρχει συμφωνία έως ότου επιτευχθεί συνολική συμφωνία*, η Προεδρία είναι της άποψης ότι οι συζητήσεις σε πολιτικό επίπεδο θα διευκολύνουν τις μελλοντικές εργασίες σχετικά με την οδηγία.

Ερώτηση:

Λαμβανομένης υπόψη της προόδου που έχει σημειωθεί σε τεχνικό επίπεδο, οι υπουργοί καλούνται να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με το κατά πόσον η οδηγία θα πρέπει να προβλέπει επαρκείς εγγυήσεις κατά της κατάχρησης αστικών διαδικασιών που κινούνται για την αποτροπή, τον περιορισμό ή την τιμωρία της συμμετοχής του κοινού και της ελευθερίας και πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης, διασφαλίζοντας παράλληλα τη διατήρηση του δικαιώματος αποτελεσματικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη.
